

**ВІЗУАЛЬНІ АРХЕТИПНІ ОБРАЗИ ВІЙСЬКОВОГО ЯК ЗАСІБ
ВІЗУАЛЬНОЇ КОМУНІКАЦІЇ**

Д.М. ЛАКУСТА, Е.В. БАЗИЛЮК
Хмельницький національний університет

Архетип (від грецьк. *arhe* – початок; *typos* - образ) – прообраз, первинний образ, ідеал; архетипи складають основу загальнолюдської символіки, послуговуючись підґрунтям для художньо продуктивного мислення в галузі фольклору, літератури та мистецтва [1]. Візуальні архетипні образи проявляються через зображення та здатні передавати інформацію і викликати емоційний відгук у глядача. Архетип – це універсальний, глибинний образ або мотив, що відображає певні типи поведінки або ситуацій і є характерним для культури й підсвідомості людства.

Одним з архетипів сучасної моделі світу є архетип військового: захисника, героя, який свідомо готовий жертвувати власним життям заради інтересів держави. Візуальні образи військового зустрічаються в різних творах візуального мистецтва: живописі, графіці, рекламі, фото- і кіномистецтві тощо. У контексті візуального мистецтва, архетипні образи військового мають особливе значення, оскільки вони часто використовуються для формування наративів про війну, героїзм, перемогу або поразку. Образ військового – це не просто фігура в уніформі зі зброєю, а символ, який через деталі та контекст передає емоційне та ідеологічне послання.

Візуальний архетипний образ є носієм смислів, пов'язаних із культурою, історією та цінностями героя або події, які він представляє. За допомогою зображень героїв можна зрозуміти їхні риси характеру, цінності, минуле і ставлення до світу. Так само, як почута історія формує уявний образ героя, візуальний образ – ілюстрація, фотографія чи навіть міміка на портреті – допомагає описати та передати сутність особистості або символічного персонажа. Візуальний архетипний образ формується через сукупність багатьох елементів: поставу, вираз обличчя, деталі одягу, жести, а також стиль зображення, як-от колірна гамма, світлотінь і ракурс. Наприклад, в творах візуального мистецтва військові можуть бути представлені в різних ролях: переможець, захисник, окупант тощо (рис.1) [2-5].

Рис.1. Різні архетипні образи військового

Кожен з візуальних образів має свої характерні особливості, що досягаються засобами візуального вираження: колірним рішенням, яке може

підкреслити героїзм або агресію; ракурсом, що надає зображенню монументальності або буденності; композицією, що акцентує або розмиває індивідуальні риси персонажа. Поєднання певних художніх засобів, композиції, форм, символів сприяє формуванню візуальних архетипних образів, які зчитуються глядачем на рівні підсвідомості.

Таким чином, архетипні образи військового у візуальному мистецтві є потужними символами, що відображають різні аспекти військової діяльності та соціальних наративів. Такі образи є засобами візуальної комунікації для трансляції певних ідей, формування громадянської свідомості, патріотичних наративів. Колірна гама, пози, аксесуари та оточення військового здатні передати широкий спектр емоцій – від гордості та героїзму до співчуття, тривоги чи навіть ненависті. Військовий у мистецтві не просто людина у формі, а носій певного наративу, що визначається як історичним, так і сучасним контекстом. Виявлення і дослідження архетипних образів військових є важливими для розуміння не лише естетики, але й засобів впливу на суспільство.

Література

1. Словник іншомовних соціокультурних термінів [Електронний ресурс] / Словопедія. — URL: <http://slovopedia.org.ua/39/53392/260678.html>
2. Art as Propaganda Gallery - Google Arts & Culture. Google Arts & Culture. [Електронний ресурс] / URL: <https://artsandculture.google.com/usergallery/UQICcZwn6-CgJw> (date of access: 13.10.2024).
3. Історична правда. Радянські пропагандистські плакати 1941-1945. Історична правда. [Електронний ресурс] / URL: <https://www.istpravda.com.ua/artefacts/2013/06/23/126937/> (дата звернення: 13.11.2024).
4. День вшанування пам'яті дітей, які загинули внаслідок збройної агресії російської федерації проти України | Ніжинський фаховий коледж НУБіП України. [Електронний ресурс] / URL: <https://natc.org.ua/node/2956> (дата звернення: 13.11.2024).
5. Фільм «1917». UASerials – серіали та фільми українською мовою онлайн. [Електронний ресурс] / URL: <https://uaserials.pro/1860-1917.html> (дата звернення: 13.11.2024).